

Poeta s duší dítěte

ŠKOLÁK, Vlasta: **POEZIE NA CESTY**. Šulc a spol., Praha 2004

Rozsáhlou tvorbu básníka, který svou pozornost rovnoměrně dělí mezi dětské i dospělé čtenáře, obohatila v roce 2004 nová sbírka veršů, tentokrát určená spíše dospělým, *Poezie na cesty*. Útlá knížka laskavých a milých rýmů je dalším charakteristickým básnickovým počinem.

Uspořádání čtyřveršových básní odpovídá koloběhu lidského života, od počátečního Nápisu na kolíbkou až po závěrečnou část Epitafy. Názvy jednotlivých oddílů sbírky - Citoslovce, Souvenirs de Paris, Maličkosti, Nokturna, Momentky a Epitafy - předesílají zkratkovitost, stručnost, banálnost a obyčejnost, která je však neodmyslitelnou součástí života. Autor nechává čtenáře procházet sbírkou a zároveň jednotlivými životními etapami: od narození, první lásky, výlet do Paříže, milostné vystřízlivění, kdy „*z lásky nám zbude pouhý zvyk,/ i když se brání, zběsile se brání/ jak Moby Dick*“, přes každodenní všednost a obyčejnost ke stáří a smrti.

Autorovi se podařilo zachytit všední, zdánlivě bezvýznamné věci, které provází život každého člověka. Ukazuje, že tyto maličkosti jsou přece jen důležité, a leckdy důležitější než celospolečenské události. Každý z nás má nějakou svou maličkost, na které lpí, a bez které si nedovede svůj život představit. A Školák jich čtenáři nabízí dostatečný výběr.

Má dar nazírat na svět jinými očima a svým neopakovatelným způsobem vidí každodenní věci z jiného úhlu a umožňuje čtenáři vnímat jejich podstatu v celé „všední výjimečnosti“. Obyčejné předměty započínají neobyčejnou hru, do které je záhy vtažen i čtenář.

Čtenář je pohlcen světem asociací: „*Přes moře slov, co kdekdo nažvaní,/ Robinson volá neznámého Pátka./ Bože, vzít aspoň do dlaní/ kuřátko, které pípá ze sluchátka!*“ (Telefon), ironie a paradoxu: „*Noviny, fernet, cigarety, káva – / předměty denní potřeby./ A pokud ti snad úsměv odchlípává,/ zaskoč si vedle pro hřeby!*“ (Ranní nákup) i světem jazykových her se slovy: „*Gurmáni měří život na tisíce/ snídaní, obědů a večeří./ Kdo je živ láskou, netřeba mu lžice./ Hladoví sytým nevěří.*“ (Příbor). Právě hravost je důležitým prvkem Školákovy poetiky. Dovede nápaditě spojovat slova do překvapivých a výstižných veršů a dávat tak skutečnosti nový rozměr.

Typickým prvkem autorovy tvorby je laskavý humor, který nechybí ani v této sbírce. Humor inteligentní, který vystihuje podstatu a lehce dá vyniknout pointě: „*Zde leží Celestýn. Rok po roce/ pěstoval si své četné nemoce./ Každý se zkrátka něčím baví./ Dožil se sta let,*

absolutně zdravý.“ (Nápis na hrob hypochondra). Možná překvapivě se humor objevuje nejvíce v poslední části sbírky – Epitafy. Je to však jen další příklad autorova citu pro jemné životní paradoxy a doklad jeho optimistického přístupu k životu, který nabádá k smysluplnému využití každé chvíle, již život nabízí.

A tak, přestože témata závěru sbírky nepatří k nejveselejším, je autor přijímá jako fakt, kterému se nelze vyhnout a ztvárňuje je s nadhledem a specifickým humorem: „*Hrdlo si vínem svlaž, zapal si cigáro,/ dříve než tě šamani odešlou na áro./ Ještě pár extází, ave a gloria,/ než tiše odfrčíš do krematoria.*“ (Třetí poločas) nebo „*Tluč moje srdce, tluč,/ buš do mě, abych ožil./ Z těla mi vyplav žluč/ a pumpuj víno do žil!*“ (Kardiogram).

Do veršů vkládá autor svou citlivou duši. Dovede vystihnout podstatu a schovat ji do krátké básničky, která však nepůsobí lacině. Pravidelné střídavé rýmy jsou precizně promyšlené, a přesto celek působí velmi lehce a vzdušně. Nejsou zde patrné žádné stopy znásilňování a vyumělkovanosti. Autor si pohrává se slovními obraty a výsledkem je poezie, která pohladí čtenáře na duši. Je velmi srozumitelná, přesto v ní však čtenář může nalézt skrytý význam. Na první pohled působí jako jednoduché rýmováčky pro děti, ale s hlubokým podtextem a významem, který mohou objevit jen dospělí.

Autor nezapře své pochopení pro malé čtenáře a v některých básních dokonce využívá jejich bezelstnosti: „*Děti si z éteru zlehýnka vyloví/ písničku, v níž je svět báječně růžový./ Jak jen to dělají? Mně odtud vypění/ reklamy, nehody, úřední hlášení.*“ (Rádio). Neutají pochopení pro dětský svět, který však umně dovede propojit se světem dospělých. Jedině tak se mohl stát oblíbeným autorem jak mladých, tak starších čtenářů. Pro děti přece může úspěšně psát jen ten, kdo se umí dívat na svět jejich očima a hravou formou tvořit básničky, třibící dětskou obrazotvornost. To vše umí autor ve vyšší formě použít i pro svou tvorbu určenou vyšším věkovým kategoriím, kde bezprostředností přibližuje oba tyto světy a umožňuje čtenáři dívat se na svět opět bezelstnými očima.

Záleží na čtenáři, zda na tuto hru přistoupí a dokáže přijímat skutečnosti z jiného pohledu, než se většinou vnímá. „*Záleží hlavně na tuze,/ jestli text dojme, nebo ranní./ Tvrdá nám škrtá iluze/ a měkká píše něžná psaní.*“ (Tužka). Záleží jen na čtenáři, zda vklouzne do světa, který mu otevře nový pohled na banální svět, či to nedokáže a bude vnímat verše jen jako prosté rýmováčky infantilního básníka.

Martina Kleinová